

تأثیرات اجرای طرح هدفمندسازی یارانه‌ها بر وضعیت شهرداری‌های کشور

The Effects of the Enforcement of
Targeted Subsidies Act on the
Municipalities of the Country

فردین یزدانی*
علی همت‌جو**

مقدمه:

طرح هدفمندسازی یارانه‌ها را می‌توان یکی از مهم‌ترین طرح‌های اقتصادی اجرا شده در سال‌های پس از انقلاب دانست. طی سالیان متمادی، ساختار اقتصاد ایران با قیمت‌های ارزان انرژی خو گرفته و ساختار تولید خود را بر این پایه بنا نهاده است. با تغییر قیمت حامل‌های انرژی، مجموعه ساختارهای تولیدی به تدریج وارد یک دوران گذار خواهند شد و بنگاه‌های تولیدی چه در عرصه کالایی و چه در عرصه خدمات سعی خواهند کرد که با حرکت از یک نقطه تعادلی به نقطه تعادلی جدیدی دست یابند. در این فرآیند و در جهت تسهیل امکان دستیابی به نقطه جدید تعادلی، لازم است که دولت با اعمال سیاست‌های جبرانی، این امکان را برای کلیه بخش‌های اقتصاد فراهم سازد. در این فضا، شهرداری‌ها نیز از این قاعده مستثنی نیستند. شهرداری‌ها به‌عنوان نهادهای دست‌اندر کار تولید و ارائه خدمات شهری، دارای ساختار هزینه‌ای هستند که تأثیرات زیادی از تغییر قیمت انرژی و نرخ عمومی تورم می‌پذیرند. از سوی دیگر، تغییر و تحولات رخ داده در بازار ساخت‌وساز و همچنین رشد اقتصاد شهر، تأثیر زیادی بر کسب درآمد این نهاد در پی خواهد داشت. هدف این مقاله، شناخت و ارزیابی تأثیر تغییرات قیمت حامل‌های انرژی بر ساختار هزینه شهرداری‌ها است؛ بدیهی است که محاسبات انجام شده، نشانگر افزایش هزینه‌های شهرداری است. در صورتی که دولت هرگونه سیاست تثبیت قیمت را اعمال کند، این نتایج قابل تعدیل خواهد بود. در قسمت نخست مقاله، به ارائه روش شناسی و برخی از مطالب نظری پرداخته شده است. در قسمت دوم، مطالعه برآوردهای مقدماتی بر روی ساختار هزینه خدمات شهری انجام شده و اثرات هدفمندسازی یارانه‌ها بر ساختار هزینه‌ها، تشریح شده است. پس از آن، این سوال مطرح می‌گردد که آیا شهرداری‌ها قادر خواهند بود با افزایش درآمد نسبت به جبران این آثار اقدام کنند؟ بدین لحاظ، در قسمت سوم به صورت اجمالی، وضعیت آتی درآمدهای شهرداری با تأکید بر بخش مستغلات، مورد بررسی قرار خواهد گرفت و در نهایت، جمع‌بندی و نتیجه‌گیری ارائه خواهد شد.

قبل از پرداختن به مسئله سنجش آثار لازم است، تعاریف پایه‌ای از یارانه‌ها ارایه گردد. در حالت کلی یارانه به‌عنوان کمک‌های دولت تلقی می‌گردد که؛ اولاً، به مصرف‌کنندگان اجازه می‌دهد کالاها و خدمات را در قیمت‌های پایین‌تر از قیمت بازار خریداری نمایند و ثانیاً، درآمدهای تولیدکنندگان را در مقایسه با حالت بدون مداخله افزایش دهد (یا هزینه‌های تولید را کاهش دهد). پس یارانه نتیجه عمل دولت است که منجر به ایجاد مزیتی برای مصرف‌کنندگان یا تولیدکنندگان می‌شود، به‌طوری‌که منجر به افزایش درآمد یا کاهش هزینه آنها گردد. بر این اساس کلیه بنگاه‌های اقتصادی اعم از بنگاه‌های بخش خصوصی و عمومی با استفاده از یارانه‌هایی که دولت و دستگاه‌های مختلف اقتصادی ارایه می‌کنند، نسبت به ارایه کالا و خدمات تولیدی خود اقدام می‌نمایند.

به‌صورت طبیعی برخورد دستگاه‌ها و نهادهای مختلف با حذف یارانه‌ها در ابتدا نیازمند ارزیابی و بررسی آثار حذف یارانه و در نتیجه افزایش قیمت کالاهای واسطه‌ای خواهد بود. بررسی آثار حذف یارانه‌ها در کلان اقتصاد و در چارچوب روش‌های اقتصادی می‌تواند به سؤالات مهمی از جمله شکل برنامه، ابزار اجرا، حجم و تبعات اقتصادی اجتماعی آن پاسخ دهد. برای این منظور، روش‌های مختلفی طراحی شده است که جامع‌ترین آنها مدل‌های CGE^(۱)، مدل‌های کلان‌سنجی، روش ماتریس حسابداری اجتماعی (SAM)^(۲) و مدل‌های داده ستانده می‌باشد. دو روش اول، علی‌رغم مزیت‌های بسیار، محدودیت‌هایی دارند که از آن جمله، نیاز به سطح وسیعی از اطلاعات آماری می‌باشد.

روش سوم (الگوی ماتریس حسابداری اجتماعی)، با این‌که بررسی‌های کوتاه‌مدت را امکان‌پذیر می‌کند، اما این برتری را نیز دارد که محدودیت‌های مدل‌سازی کمتری داشته باشد و در عین حال می‌تواند مجموعه‌ای از تحلیل‌های اقتصادی اجتماعی را قابل دسترس نماید. مهم‌ترین تحلیل این الگو،

تفکیک تأثیرات مستقیم یک سیاست از تأثیرات غیرمستقیم آن می‌باشد. این ویژگی به سیاست‌گذار امکان می‌دهد تا اثرات قابل توجه را مدنظر قرار دهد و ابزارهای مناسب‌تری در کنترل نامطلوب یک سیاست برگزیند.

البته، مشکل اساسی تحلیل آثار حذف یارانه‌های انرژی (افزایش قیمت حامل‌ها) با استفاده از الگوی ماتریس حسابداری اجتماعی این است که به‌دلیل وجود مازاد تولید و عدم اشتغال کامل در مدل‌های درآمدی^(۳) الگوهای ماتریس حسابداری اجتماعی، نمی‌تواند تأثیر حذف یارانه‌ها را بر تولید، اشتغال و ارزش‌افزوده سنجید. زیرا در این مدل‌ها، قیمت‌ها ثابت می‌باشند؛ در حالی که بر اساس مبانی نظری حذف یارانه‌ها و طرح هدفمند شدن یارانه‌ها، اولین قدم در هدفمندسازی یارانه‌ها، افزایش قیمت کالاهای مشمول (حامل‌های انرژی) می‌باشد. بنابراین در این قسمت از مطالعه و بررسی، تأثیر قیمتی حذف یارانه (افزایش قیمت حامل‌های انرژی) بر شهرداری‌های کشور مورد توجه قرار می‌گیرد.

با توجه به اینکه الگوهای تعادل جزئی تنها به بررسی یک بازار یا یک بخش مشخص در اقتصاد می‌پردازند و افزایش قیمت حامل‌های انرژی به‌جز شهرداری‌ها، تمام بخش‌های اقتصادی و اجتماعی را تحت تأثیر قرار می‌دهند؛ بنابراین برای بررسی آثار حذف یارانه‌های حامل‌های انرژی، از الگوی ماتریس حسابداری اجتماعی قیمتی استفاده می‌شود.

در جدول شماره یک، نمای پایه ماتریس حسابداری اجتماعی آمده است. طبق این جدول در SAM پایه دو مجموعه حساب درون‌زا و برون‌زا وجود دارند. حساب‌های درون‌زا، به فعالیت‌های تولید، عوامل تولید و نهادهای اقتصادی و اجتماعی تفکیک شده و حساب‌های برون‌زا شامل دولت، حساب تشکیل سرمایه و بقیه دنیای خارج می‌باشند. چنان‌که از این مدل برمی‌آید و سیستم اقتصادی نیز نشان می‌دهد، مجموعه اقتصادی و اجتماعی یک کشور در حال مبادلات درآمدی و هزینه‌ای هستند. برای مثال، هزینه فعالیت‌های تولید، شامل هزینه خرید مواد اولیه و کالاهای واسطه پرداخت مالیات‌های

جدول شماره ۱- مدل پایه ماتریس حسابداری اجتماعی به تفکیک حساب‌های درون‌زا و برون‌زا

		مخارج							
		حساب‌های برون‌زا	حساب‌های درون‌زا						
		مجموع حساب‌های دیگر	خانوارها	عوامل تولید	فعالیت‌های تولیدی				
		۴	۳	۲	۱				
Y_1	X_1	T_{13}	.	T_{11}	۱	فعالیت‌های تولیدی	حساب‌های درون‌زا	فعالیت‌های درون‌زای	
Y_2	X_2	.	.	T_{12}	۲	عوامل تولید			
Y_3	X_3	T_{33}	T_{32}	.	۳	خانوارها			
Y_x	T	L_3	L_2	L_1	۴	مجموع حساب‌های دیگر	حساب‌های برون‌زا		
	Y_x	Y_3	Y_2	Y_1	۵	جمع			

کشور و کشورهای خارجی در حساب بقیه دنیای خارج آمده است. این انتقالات در طرف درآمد، شامل هزینه‌های مصرفی خانوارها بابت ورود کالاهای نهایی و به علاوه واردات کالاهای سرمایه‌ای و مواد اولیه می‌باشد. درآمد کشور از دیگر کشورهای دنیا، از طریق صادرات و درآمدهای عوامل تولید به دست می‌آید. تفاوت میان کل دریافتی‌های خارج و واردات، به‌عنوان خالص دریافتی سرمایه از خارج یا دیگر کشورها و پس‌اندازهای خارجی تعریف می‌شود.

همان‌طور که گفته شد قدم اول برای کمی کردن ماتریس حسابداری اجتماعی، با تعیین حساب‌های درون‌زا و برون‌زای مدل انجام می‌شود. در جدول ۱ فرض کنید که حساب ۴، متغیر برون‌زا و دیگر حساب‌ها (۳ و ۲ و ۱) حساب‌های درون‌زا باشند. A_{ij} ماتریسی است که از تقسیم هر حساب بر کل هزینه Y_j به دست می‌آید. همچنین، \bar{Y}_i درآمد هریک از گروه‌های ۱، ۲ و ۳ را نشان می‌دهد. بنابراین، با توجه به چارچوب کلی مدل، درآمد حساب ۳ به شکل زیر تعیین می‌شود:

$$(1)$$

$$Y_3 = A_{33}Y_3 + A_{32}\bar{Y}_2 + A_{34}\bar{Y}_4$$

$$= (I - A_{33})^{-1} (A_{32}\bar{Y}_2 + A_{34}\bar{Y}_4) = M_{11}x$$

در رابطه فوق، $M_{11} = (I - A_{33})^{-1}$ معکوس ماتریس لئونتیف و x بردار درآمد متغیرهای برون‌زا است. با دیفرانسیل‌گیری از معادله ۱ تغییر در حساب‌های درون‌زا محاسبه می‌شود.

غیرمستقیم و مابقی آن ارزش‌افزوده‌ای است که بین عوامل تولید توزیع می‌شود. دریافتی فعالیت‌های تولید، از فروش کالا و خدمات به خانوارها، فروش به دنیای خارج و دولت به دست می‌آید. درآمد عوامل تولید، شامل فروش خدمات آنها به فعالیت‌های تولید و دریافت دستمزد، اجاره و خالص دریافتی عوامل تولید از خارج یا از دیگر نواحی می‌باشد. به‌گونه‌ای که این درآمدها به شکل درآمد نیروی کار به خانوارها و به شکل سود به شرکت‌ها تعلق می‌گیرد.

درآمد خانوارها، از طریق عوامل تولید (دستمزدها و سایر درآمد نیروی کار)، اجاره نرخ سود و همچنین پرداخت‌های انتقالی دولت و بقیه دنیای خارج (وجه ارسالی از خارج) به دست می‌آید. هزینه خانوارها، شامل هزینه مصرف کالاها و خدمات تولید داخل، کالاهای وارداتی، پرداخت مالیات و مازاد آن به‌عنوان پس‌انداز - که در حساب سرمایه‌آورده می‌شود - می‌باشد.

هزینه دولت شامل خرید کالا و خدمات فعالیت‌های تولید، پرداخت‌های انتقالی به خانوارها، شرکت‌ها و مازاد آن به‌صورت پس‌انداز در حساب سرمایه جمع می‌شود. از سوی دیگر، درآمد دولت شامل مالیات‌های گوناگونی که از فعالیت‌های مختلف و خانوارها و کمک‌های خارجی اخذ می‌شود، تأمین می‌گردد. (جدول شماره ۱)

درآمد حساب تشکیل سرمایه، شامل مجموع پس‌انداز خانوارها، دولت، شرکت‌ها و پس‌اندازهای خارجی است که کل آنها به سرمایه‌گذاری اختصاص می‌یابد و انتقالات میان ساکنان

$$p(I - A_n) = L \quad (۸)$$

$$p = L(I - A_n)^{-1} \quad (۹)$$

$$P = LM \quad (۱۰)$$

در رابطه ۹ و ۱۰، P بردار ردیفی قیمت برای حساب‌های درون‌زای مدل، A_n ماتریس میل متوسط به مصرف، L بردار ردیفی متغیرهای برون‌زای مدل و M ماتریس ضرایب افزایش می‌باشد. بنابراین، رابطه شماره ۱۰ مبنای ارزیابی اثرات افزایش قیمت حامل‌های انرژی بر قیمت بخش‌های مختلف اقتصادی به خصوص خدمات شهری خواهد بود.

۲- پایه‌های آماری و نحوه سامان‌دهی آن

در این مطالعه از ماتریس حسابداری اجتماعی اقتصاد ایران در سال ۱۳۸۵ که در پژوهشکده حمل‌ونقل وزارت راه و ترابری تهیه شده، استفاده گردیده است. روش تهیه این ماتریس، نیمه آماری بوده و بسیاری از آمار و اطلاعات آن از داده‌های بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اخذ شده است. مزیت اصلی این ماتریس این است که اکثر کالاهای مشمول هدفمندی یارانه به خصوص در بخش انرژی (مانند بنزین، نفت سفید و گازوئیل، آب و برق و گاز و ...) به صورت یک بخش مجزا در ماتریس آورده شده است. در این ماتریس تعدیلاتی صورت گرفته تا بتوان از آن برای این مطالعه استفاده کرد؛ بدین صورت که بعضی از بخش‌ها و کالاهای آن تجمیع و بعضی از بخش‌ها مانند خدمات شهری (شهرداری‌ها) از بخش خدمات تفکیک شده است. برای تفکیک این بخش و ساختار هزینه آن از ماتریس حسابداری اجتماعی سال ۱۳۸۳ بانک مرکزی و جدول داده ستانده سال ۱۳۸۰ مرکز آمار ایران استفاده شده است. در نهایت، بیست و یک کالا به شرح جدول ۲ به‌عنوان کالاهای نهایی ماتریس انتخاب شده‌اند.

$$\Delta Y_3 = M_{11} \Delta x \quad (۲)$$

ولی همان‌طور که گفته شد به دلیل وجود مازاد تولید و عدم اشتغال کامل در مدل درآمدی، تقاضا به هر میزان که باشد، باید عرضه، پاسخگوی آن باشد. بنابراین در این حالت، قیمت‌ها ثابت می‌باشند و به تغییرات هزینه حساس نیستند، اما اگر قیمت‌ها به افزایش یا کاهش هزینه حساس باشند، در این حالت، استفاده از تحلیل درآمدی، منطقی به نظر نمی‌رسد و لازم است تغییرات هزینه بر قیمت‌ها بررسی و مطالعه شوند. اگر P شاخص قیمت فعالیت گروه i باشد با توجه به ستون یک جدول ۱، رابطه زیر به دست می‌آید:

$$(۳)$$

$$P_1 = P_1 A_{11} + P_2 A_{21} + L_1 (\dots)$$

$$(۴)$$

$$P_1 = (P_2 A_{21} + L_1)(I - A_{11})^{-1} (\dots)$$

مجموعه روابطی که شاخص قیمت را برای حساب‌های درون‌زا مشخص می‌کنند، عبارتند از:

$$(۵)$$

$$P_1 = P_1 A_{11} + P_2 A_{21} + L$$

$$P_2 = P_3 A_{32} + L_2$$

$$P_3 = P_1 A_{13} + L_3$$

از روابط بالا می‌توان نتیجه گرفت که قیمت حساب‌های درون‌زا در SAM به یکدیگر و به سطح متغیرهای برون‌زای مدل، مربوط می‌باشند؛ زیرا برای محاسبه قیمت‌ها در سطح بخش‌های مختلف، باید تمام روابط بالا به طور هم‌زمان بررسی شوند. روابط بالا را می‌توان به شکل خلاصه شده ماتریسی زیر نمایش داد:

$$(۶)$$

$$P = P A_n + L$$

$$(۷)$$

$$P - P A_n = L$$

۳- تجزیه و تحلیل و ارایه نتایج

همان‌طور که در روش‌شناسی مطالعه نیز اشاره گردید، هدفمندی یارانه‌ها به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم بر هزینه و درآمد بخش‌های مختلف اقتصادی تأثیر می‌گذارد. در روش مستقیم، میزان تأثیرپذیری هزینه‌های یک بخش، از طریق سهم انرژی در مصارف واسطه آن بخش قابل محاسبه می‌باشد. ولی برای محاسبه آثار غیرمستقیم هدفمند کردن یارانه‌ها از روش‌شناسی ماتریس حسابداری اجتماعی استفاده شده است. با توجه به این‌که نتایج شبیه‌سازی شده بر اساس الگوی ماتریس حسابداری اجتماعی به‌صورت آثار مستقیم و غیرمستقیم می‌باشد؛ بنابراین برای بررسی تأثیر مستقیم هدفمندی یارانه بر هزینه شهرداری‌ها، از ضرایب فنی این الگو که از تقسیم تک‌تک سلول‌های ماتریس حساب درون‌زا بر ستانده کل بخش‌ها به‌دست می‌آید، استفاده می‌گردد. جدول شماره ۳، این نسبت‌ها را به‌صورت بخش‌های عمده نشان می‌دهد. باید توجه داشت که با توجه به توضیحات گفته شده در مقاله صرفاً هزینه‌های جاری ارایه خدمات شهری مورد بررسی و تأثیر افزایش قیمت حامل‌های انرژی بر این نوع هزینه‌ها است بنابراین سایر هزینه‌ها، مانند هزینه‌های عمرانی در این مقاله مورد بررسی دقیق قرار نگرفته است

براین اساس، نزدیک به ۲۱ درصد ستانده خدمات شهری، مصرف واسطه، ۳۰ درصد آن جبران خدمات و ۴۹ درصد آن مازاد عملیاتی (مصرف سرمایه) می‌باشد. بنابراین، سهم انرژی در تأمین ستانده بخش خدمات شهری در حدود ۱/۳ درصد می‌باشد. اگر مصرف واسطه و جبران خدمات (پرداختی به کارکنان) را به‌عنوان هزینه‌های ارایه خدمات توسط شهرداری‌ها در نظر بگیریم، سهم بخش انرژی در ارایه خدمات شهرداری‌ها در حدود ۲/۶ درصد می‌باشد. دیگر هزینه‌های شهرداری‌ها، به‌صورت هزینه پروژه‌های عمرانی در مازاد عملیاتی قرار می‌گیرد. در نتیجه، بدون در نظر گرفتن آثار غیرمستقیم و

آثار افزایش هزینه‌های پروژه‌های عمرانی، اثرات هدفمندشدن یارانه‌ها بر هزینه شهرداری‌ها، ناچیز (در حدود یک درصد ستانده آنها) خواهد بود. (جدول شماره ۲)

برای بررسی تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم هدفمند شدن یارانه‌ها (افزایش قیمت حامل‌های انرژی) بر شاخص قیمت هزینه شهرداری‌ها، از رابطه شماره ۱۰ استفاده شده و قیمت تمامی حامل‌های انرژی شامل (بنزین، گازوئیل، نفت سفید، سایر سوخت‌ها، آب، برق و گاز طبیعی) در چهار سناریو به‌شرح ذیل، افزایش و تأثیر آنها بر شاخص قیمت هزینه کل شهرداری‌ها محاسبه و در جدول شماره ۴ آورده شده است.

نکته‌ای که در این مطالعه از اهمیت خاصی برخوردار است و باید در تحلیل‌های اقتصادی مورد توجه قرار گیرد، این است که شاخص‌های قیمتی محاسبه شده در جدول شماره ۴، تنها شاخص‌های قیمتی سمت تولیدکننده می‌باشند و هرگز نباید به‌عنوان شاخص تورم تعریف شوند. در حقیقت تغییرات قیمتی محاسبه شده در این جا، حداقل تغییرات قیمتی است که در سمت تولید حاصل می‌شود.

اگر سناریو چهارم به‌عنوان سناریو مبنا در نظر گرفته

جدول شماره ۲- کالاهای نهایی انتخاب شده برای ماتریس حسابداری اجتماعی سال ۱۳۸۵

ردیف	نام کالا
۱	گروه کالای کشاورزی
۲	استخراج معدن
۳	برق و خدمات مربوط
۴	آب و خدمات مربوط
۵	توزیع گاز طبیعی و خدمات مربوط
۶	گروه صنایع غذایی
۷	منسوجات، پوشاک و چرم
۸	چوب و کاغذ
۹	بنزین
۱۰	نفت سفید
۱۱	گازوئیل
۱۲	سوخت‌های نفتی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر
۱۳	مواد شیمیایی
۱۴	محصولات لاستیکی و پلاستیکی
۱۵	کانی‌ها
۱۶	سایر صنایع
۱۷	ساختمان
۱۸	بازرگانی
۱۹	خدمات حمل‌ونقل و انبارداری و ارتباطات
۲۰	خدمات شهری (شهرداری‌ها)
۲۱	سایر خدمات

جدول شماره ۳- سهم بخش‌های عمده اقتصادی در تأمین ستانده و مصرف واسطه شهرداری‌ها
بر اساس ضرایب فنی الگوی ماتریس حسابداری اجتماعی

خدمات شهری (شهرداری‌ها)			بخش‌های عمده
سهم از مصرف واسطه	سهم مصرف واسطه و جبران خدمات (هزینه تولید)	سهم از ستانده	
۱/۴۲	۰/۵۷	۰/۲۹	بخش کشاورزی
۸/۴۹	۳/۴۳	۱/۷۶	بخش صنعت
۶/۴۱	۲/۵۹	۱/۳۳	بخش انرژی
۶/۱۷	۲/۵۰	۱/۲۸	ساختمان
۴/۹۴	۲/۰۰	۱/۰۳	خدمات حمل‌ونقل و انبارداری و ارتباطات
۷۲/۵۸	۲۹/۳۷	۱۵/۰۷	سایر خدمات
۱۰۰	۴۰/۴۷	۲۰/۷۷	مصرف واسطه
-	۵۹/۵۳	۳۰/۵۵	جبران خدمات
-	۱۰۰	۵۱/۳۲	هزینه تولید (مصرف واسطه و جبران خدمات)
-	-	۴۸/۶۸	مزد عملیاتی ناخالص (مصرف سرمایه)
-	-	۱۰۰	ستانده

۴- تأثیر طرح هدفمندسازی
بر درآمد شهرداری‌ها

پس از ارزیابی تأثیرات هدفمندسازی یارانه‌ها بر هزینه، این سوال مطرح می‌شود که آیا شهرداری‌ها قادر خواهند بود با استفاده از تغییرات رخ داده در طیف درآمدی خود، هزینه‌ها را جبران کنند؟

بدین منظور سعی خواهد شد که با نگاهی به بازار مستغلات به‌عنوان مهم‌ترین منبع درآمدی شهرداری‌ها، امکان و احتمال افزایش درآمد شهرداری‌ها به‌خصوص شهرداری تهران مورد سنجش قرار گیرد.

بازار مستغلات در سال آینده را می‌توان از دو دیدگاه مختلف مورد توجه قرار داد: متغیرهای عرضه، متغیرهای تقاضا.

چنانچه برآیند این دو اثر، بازار را در شرایطی قرار دهد که

شود، با افزایش قیمت حامل‌های انرژی، بدون در نظر گرفتن سیاست‌های حمایتی دولت از شهرداری‌ها، شاخص قیمت تولیدکننده در بخش خدمات شهری، نزدیک به ۲۳ درصد افزایش خواهد یافت. بنابراین، شهرداری‌ها یا باید در هزینه‌های خود ۲۳ درصد صرفه‌جویی کنند و یا ۲۳ درصد درآمدهای خود را از منابع مختلف درآمدی، افزایش دهند تا در همان سطح خدماتی باقی بمانند. قسمت بعدی مطالعه به بررسی شیوه‌های مختلف این موضوع می‌پردازد.

لازم به ذکر است که برآوردهای انجام شده، مربوط به خدمات شهری؛ یعنی فعالیت‌های جاری شهرداری است، علاوه بر این برآوردها، افزایش قیمت‌ها در فعالیت‌های عمرانی شهرداری نیز موجب افزایش هزینه خواهد بود و پرداختن به آن، خود نیازمند بررسی‌های بیشتری خواهد بود.

جدول شماره ۴- آثار (مستقیم و غیرمستقیم) حذف یارانه حامل‌های انرژی بر روی شاخص قیمت هزینه شهرداری‌ها در سناریوهای مختلف (درصد)

بخش / سناریو	سناریو شماره ۱	سناریو شماره ۲	سناریو شماره ۳	سناریو شماره ۴
خدمات شهری	افزایش همزمان ۱۰۰ درصدی قیمت حامل‌های انرژی	افزایش همزمان ۲۰۰ درصدی قیمت حامل‌های انرژی	افزایش همزمان ۴۰۰ درصدی قیمت حامل‌های انرژی	افزایش ۷۰۰ درصدی بنزین، گازوئیل و گاز طبیعی و ۱۰۰ درصدی سایر
	۱۰/۴۵	۲۰/۹۱	۴۱/۸۱	۲۲/۸

توضیح: نتایج این جدول بدون در نظر گرفتن سیاست‌های حمایتی دولت از بخش‌های مختلف، شهرداری‌ها و عموم مردم می‌باشد.

به سمت رونق حرکت کند، شهرداری‌ها می‌توانند انتظار افزایش صدور پروانه و در نتیجه افزایش درآمد را داشته باشند. در مقابل، اگر شرایط به گونه‌ای شکل گیرد که موجب ایجاد رکود بیشتر در بازار مستغلات شود، آن‌گاه شهرداری‌ها باید در انتظار تثبیت و یا حتی کاهش درآمد خود از این ناحیه باشند. بدین منظور، باید متغیرهای تأثیرگذار بر رونق و یا رکود ساخت‌وساز تعیین شوند و برآیند تأثیر آنها مشخص گردد. لازم به ذکر است که این تحلیل، عمدتاً مربوط به بازار خصوصی است؛ بنابراین، در این فضا به‌طور طبیعی طرح‌های ساخت‌وساز دولتی نمی‌گنجد.

از نظر متغیرهای سمت عرضه، باید گفت که: مصالح ساختمانی و صنایع مرتبط با آنها را می‌توان به‌عنوان صنایعی کاملاً انرژی‌بر دانست. سهم انرژی در هزینه تولید این صنایع از ۶ تا ۲۵ درصد در نوسان است. با عنایت به این مطلب، در صورت کاهش حمایت دولت و عدم تثبیت قیمت مصالح ساختمانی، افزایش هزینه‌های تولید مسکن اجتناب‌ناپذیر خواهد بود.

اما مطلب دوم تأثیرگذار، مربوط به سیاست‌های دولت و مدیریت شهری است. در سالیان اخیر، بخش مهمی از ساخت‌وسازها با حمایت همه‌جانبه دولت (در قالب طرح مسکن مهر) و یا شهرداری‌ها (در بافت‌های فرسوده در قالب تخفیف و یا بخشودگی کامل از پرداخت عوارض صدور پروانه) صورت گرفته است. بنابراین، صرف‌نظر از تأثیرات این حمایت‌ها در سیاست بخش مسکن (که خارج از حوصله این مقاله است)، می‌توان گفت که اجرای این سیاست‌ها به‌صورت بالقوه موجب کاهش

توان درآمدی شهرداری‌ها خواهد شد.

اما در سمت تقاضا با توجه به عواملی همچون رشد اقتصادی نسبتاً پایین و همچنین نرخ تورم احتمالی، می‌توان گفت که توان اقتصادی خانوارها برای خرید مسکن رو به کاهش خواهد گذاشت؛ بنابراین، ضعف تقاضا در بازار مسکن در سال آتی محتمل خواهد بود.

البته پرداختن به موارد فوق، خود نیازمند بررسی‌های بیشتری است. ولی به نظر می‌رسد که فقدان رشد درآمد شهرداری‌ها از قبیل صدور پروانه را بتوان به‌عنوان محتمل‌ترین اتفاق در بازار مستغلات سال آینده برشمرد.

جمع بندی

در مجموع، بررسی‌ها از تأثیرات معنی‌دار اجرای طرح هدفمندسازی یارانه‌ها بر عملکرد شهرداری‌ها حکایت دارند. بر این اساس، بخش خدمات شهری، نیازمند داشتن یک بسته حمایتی از طرف دولت است. همچنین در کنار آن، شهرداری‌ها برای تطابق با شرایط جدید باید برنامه‌های تغییر ساختار تولید و افزایش بهره‌وری را به‌عنوان برنامه‌های سال آتی در دستور کار قرار دهند.

* پژوهشگر آزاد اقتصاد شهری، Fardiny45@yahoo.com

* پژوهشگر آزاد اقتصاد شهری، Hemmatjou@gmail.com

● جدول ضمیمه در صفحه بعد ارایه گردیده

ضمیمه

ماتریس معکوس لئونتیف

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	
نم کالا																						
گروه کالای کشاورزی	۱/۰۰۳۳	۰/۰۰۱۶۹	۰/۰۰۳۱۴	۰/۰۰۲۹۳	۰/۰۰۱۵۷	۰/۰۰۳۹۴	۰/۰۰۱۱۷۷	۰/۰۰۱۳۲۵	۰/۰۰۳۰۳	۰/۰۰۲۱۶	۰/۰۰۵۲۴	۰/۰۰۴۰۴	۰/۰۰۶۸۴	۰/۰۰۱۳۰۸	۰/۰۰۹۰۳	۰/۰۰۵۱۹	۰/۰۰۴۹۶	۰/۰۰۳۸۱۲	۰/۰۰۸۹۶	۰/۰۰۱۶۵۵	۰/۰۰۱۸۶۵	۰/۰۰۱۸۶۵
استخراج معدن	۰/۰۰۰۷۳	۱/۰۰۰۹۲	۰/۰۰۲۸۰	۰/۰۰۳۳۰	۰/۰۰۲۰۲۸	۰/۰۰۰۸۸	۰/۰۰۰۸۳	۰/۰۰۱۵۸	۰/۰۰۳۱۸۴	۰/۰۰۲۸۹	۰/۰۰۲۸۰۱	۰/۰۰۶۷۸	۰/۰۰۲۵۸	۰/۰۰۲۲۵	۰/۰۰۱۵۰۱	۰/۰۰۳۵۹	۰/۰۰۴۴۸	۰/۰۰۲۴۲	۰/۰۰۲۴۲	۰/۰۰۰۶۴	۰/۰۰۱۶۵	۰/۰۰۳۳۷
برق و خدمات مربوط	۰/۰۰۰۷۶	۰/۰۰۰۶۰	۰/۰۰۲۹۴۳	۰/۰۰۵۹۰	۰/۰۰۱۴۸	۰/۰۰۰۹۱	۰/۰۰۱۴۵	۰/۰۰۳۲۵	۰/۰۰۰۷۸	۰/۰۰۰۷۰	۰/۰۰۱۲۴	۰/۰۰۱۱۵	۰/۰۰۱۱۵	۰/۰۰۲۲۴	۰/۰۰۴۵۵	۰/۰۰۱۹۵	۰/۰۰۰۷۳	۰/۰۰۲۶۹	۰/۰۰۰۸۰	۰/۰۰۱۸۷	۰/۰۰۳۳۵	۰/۰۰۳۳۵
توزیع گاز طبیعی و خدمات مربوط	۰/۰۰۱۰۵	۰/۰۰۰۰۹	۰/۰۰۰۳۸	۱/۰۰۴۸۴	۰/۰۰۰۳۰	۰/۰۰۰۶۳	۰/۰۰۰۲۲	۰/۰۰۰۳۲	۰/۰۰۰۱۵	۰/۰۰۰۱۳	۰/۰۰۰۳۶	۰/۰۰۰۲۱	۰/۰۰۰۳۰	۰/۰۰۰۳۰	۰/۰۰۰۳۰	۰/۰۰۰۳۰	۰/۰۰۰۱۶	۰/۰۰۰۰۹	۰/۰۰۰۰۹	۰/۰۰۰۲۱	۰/۰۰۰۴۴	۰/۰۰۰۵۸
گروه صنایع غذایی	۰/۰۰۰۱۴	۰/۰۰۰۱۰	۰/۰۰۴۵۰	۰/۰۰۰۷۵	۱/۰۰۴۰۲	۰/۰۰۰۲۵	۰/۰۰۰۲۴	۰/۰۰۰۵۳	۰/۰۰۰۴۲	۰/۰۰۰۳۶	۰/۰۰۰۴۵	۰/۰۰۰۷۱	۰/۰۰۰۴۴	۰/۰۰۰۴۸	۰/۰۰۱۱۱	۰/۰۰۰۵۰	۰/۰۰۰۱۹	۰/۰۰۰۰۶	۰/۰۰۰۰۶	۰/۰۰۰۱۶	۰/۰۰۰۴۱	۰/۰۰۰۶۳
منسوجات، پوشاک و جرم	۰/۰۰۸۸۰	۰/۰۰۱۲۱	۰/۰۰۹۳۴	۰/۰۰۱۶۵۵	۰/۰۰۸۳۱	۱/۰۰۵۲۴	۰/۰۰۴۱۸	۰/۰۰۵۱۵	۰/۰۰۲۱۳	۰/۰۰۱۸۲	۰/۰۰۲۸۱	۰/۰۰۲۷۵	۰/۰۰۳۷۹	۰/۰۰۵۴۰	۰/۰۰۶۰۲	۰/۰۰۳۳۲	۰/۰۰۲۵۹	۰/۰۰۳۶۱۰	۰/۰۰۶۳۸	۰/۰۰۱۷۱	۰/۰۰۱۳۲۲	۰/۰۰۱۳۲۲
چوب و کاغذ	۰/۰۰۱۲۸	۰/۰۰۰۴۵	۰/۰۰۳۲۵	۰/۰۰۵۹۸	۰/۰۰۲۸۲	۰/۰۰۱۳۷	۱/۰۰۲۲۴	۰/۰۰۱۸۸	۰/۰۰۰۸۳	۰/۰۰۰۶۷	۰/۰۰۱۱۰	۰/۰۰۱۰۸	۰/۰۰۲۵۴	۰/۰۰۷۹۸	۰/۰۰۳۳۹	۰/۰۰۱۳۹	۰/۰۰۱۰۲	۰/۰۰۵۵۱	۰/۰۰۲۱۱	۰/۰۰۴۴۰	۰/۰۰۴۷۷	۰/۰۰۴۷۷
بنزین	۰/۰۰۱۳۱	۰/۰۰۰۲۷	۰/۰۰۱۶۳	۰/۰۰۲۷۴	۰/۰۰۰۹۲	۰/۰۰۲۲۶	۰/۰۰۱۰۰	۱/۰۰۲۲۳	۰/۰۰۰۵۹	۰/۰۰۰۴۸	۰/۰۰۰۸۲	۰/۰۰۱۱۹	۰/۰۰۲۰۴	۰/۰۰۲۲۳	۰/۰۰۳۲۸	۰/۰۰۱۵۲	۰/۰۰۱۱۳	۰/۰۰۲۳۵	۰/۰۰۰۶۹	۰/۰۰۱۴۱	۰/۰۰۳۷۱	۰/۰۰۳۷۱
نفت سفید	۰/۰۰۰۲۰	۰/۰۰۰۰۹	۰/۰۰۰۶۰	۰/۰۰۱۴۰	۰/۰۰۰۵۰	۰/۰۰۰۲۲	۰/۰۰۰۲۱	۰/۰۰۰۳۰	۱/۰۰۰۵۶	۰/۰۰۰۳۶	۰/۰۰۰۸۰	۰/۰۰۰۴۳	۰/۰۰۰۱۹	۰/۰۰۰۵۴	۰/۰۰۰۴۲	۰/۰۰۰۳۱	۰/۰۰۰۱۶	۰/۰۰۰۱۰	۰/۰۰۰۳۸	۰/۰۰۰۹۹	۰/۰۰۰۹۴	۰/۰۰۰۹۴
گازوئیل	۰/۰۰۰۰۵	۰/۰۰۰۰۲	۰/۰۰۰۱۲	۰/۰۰۰۲۰	۰/۰۰۰۱۰	۰/۰۰۰۰۶	۰/۰۰۰۰۷	۰/۰۰۰۰۷	۰/۰۰۰۰۶	۰/۰۰۰۰۴	۰/۰۰۰۰۵	۰/۰۰۰۱۱	۰/۰۰۰۲۰	۰/۰۰۰۱۱	۰/۰۰۰۱۱	۰/۰۰۰۰۵	۰/۰۰۰۰۴	۰/۰۰۰۲۲	۰/۰۰۰۰۷	۰/۰۰۰۱۳	۰/۰۰۰۱۸	۰/۰۰۰۱۸
سوخنهای نفتی طبقه بندی نشده در جای دیگر	۰/۰۰۰۳۲	۰/۰۰۰۰۹	۰/۰۰۰۴۱	۰/۰۰۱۷۷	۰/۰۰۰۱۴	۰/۰۰۰۲۰	۰/۰۰۰۱۳	۰/۰۰۰۲۰	۰/۰۰۰۱۹	۰/۰۰۰۱۵	۱/۰۰۰۵۱	۰/۰۰۰۲۱	۰/۰۰۰۱۴	۰/۰۰۰۲۶	۰/۰۰۰۴۱	۰/۰۰۰۱۲	۰/۰۰۰۰۷	۰/۰۰۰۳۳	۰/۰۰۰۰۷	۰/۰۰۰۲۲	۰/۰۰۰۲۵	۰/۰۰۰۲۵
مواد شیمیایی	۰/۰۰۰۱۱	۰/۰۰۰۰۸	۰/۰۰۱۱۱	۰/۰۰۰۴۸	۰/۰۰۰۱۶	۰/۰۰۰۱۸	۰/۰۰۰۱۷	۰/۰۰۰۲۳	۰/۰۰۰۷۸	۰/۰۰۰۶۸	۰/۰۰۰۷۳	۱/۰۰۱۱۱	۰/۰۰۰۶۲	۰/۰۰۰۲۶	۰/۰۰۱۸۲	۰/۰۰۱۵	۰/۰۰۰۲۰	۰/۰۰۰۴۹	۰/۰۰۰۰۷	۰/۰۰۰۳۱	۰/۰۰۰۳۳	۰/۰۰۰۳۳
محصولات لاستیکی و پلاستیکی	۰/۰۰۶۸۰	۰/۰۰۱۳۰	۰/۰۰۴۵۷	۰/۰۰۰۹۰	۰/۰۰۳۵۵	۰/۰۰۴۹۸	۰/۰۰۱۶۲	۰/۰۰۸۵۱	۰/۰۰۶۹۲	۰/۰۰۵۲۳	۰/۰۰۶۳۳	۱/۰۰۳۱۴	۱/۰۰۱۰۳	۰/۰۰۹۰۰	۰/۰۰۷۵۵	۰/۰۰۴۶۳	۰/۰۰۲۵۹	۰/۰۰۷۹۸	۰/۰۰۱۹۹	۰/۰۰۴۴۸	۰/۰۰۷۴۴	۰/۰۰۷۴۴
کانیها	۰/۰۰۰۸۰	۰/۰۰۰۱۳	۰/۰۰۰۶۱	۰/۰۰۱۳۶	۰/۰۰۰۴۸	۰/۰۰۱۱۶	۰/۰۰۱۱۶	۰/۰۰۰۹۲	۰/۰۰۰۵۸	۰/۰۰۰۳۰	۰/۰۰۱۶۸	۰/۰۰۱۱۶	۰/۰۰۱۸۵	۰/۰۰۲۳۱	۰/۰۰۱۰۲	۰/۰۰۰۷۸	۰/۰۰۰۳۸	۰/۰۰۱۳۶	۰/۰۰۰۲۷	۰/۰۰۰۶۳	۰/۰۰۱۰۴	۰/۰۰۱۰۴
سایر صنایع	۰/۰۰۰۸۷	۰/۰۰۰۷۳	۰/۰۰۲۸۰	۰/۰۰۴۵۴	۰/۰۰۱۸۴	۰/۰۰۱۲۸	۰/۰۰۰۸۲	۰/۰۰۱۸۹	۰/۰۰۰۷۱	۰/۰۰۰۶۲	۰/۰۰۱۲۵	۰/۰۰۱۰۴	۰/۰۰۱۱۸	۰/۰۰۲۵۵	۱/۰۰۹۸۶	۰/۰۰۱۷۳	۰/۰۰۹۱۷	۰/۰۰۲۶۴	۰/۰۰۰۹۶	۰/۰۰۲۵۴	۰/۰۰۶۲۷	۰/۰۰۶۲۷
ساختن	۰/۰۰۴۶۹	۰/۰۰۲۶۳	۰/۰۰۵۰۶	۰/۰۰۶۸۲	۰/۰۰۸۴۳	۰/۰۰۵۳۳	۰/۰۰۴۵۱	۰/۰۰۹۷۱	۰/۰۰۳۵۲	۰/۰۰۳۰۴	۰/۰۰۵۵۸	۰/۰۰۵۰۰	۰/۰۰۵۲۹	۰/۰۰۵۲	۰/۰۰۶۹۰	۰/۰۰۳۷۱۷	۰/۰۰۳۴۴	۰/۰۱۷۱۴	۰/۰۰۴۹۱	۰/۰۱۱۰۷	۰/۰۰۳۳۱۴	۰/۰۰۳۳۱۴
بازرگانی	۰/۰۰۱۴۴	۰/۰۰۰۸۹	۰/۰۰۷۲۱	۰/۰۰۲۴۸	۰/۰۰۶۵۳	۰/۰۰۲۰۰	۰/۰۰۳۶۹	۰/۰۰۳۰۵	۰/۰۰۱۴۵	۰/۰۰۱۰۹	۰/۰۰۱۵۵	۰/۰۰۱۶۳	۰/۰۰۱۹۱	۰/۰۰۳۲۴	۰/۰۰۴۴۷	۰/۰۰۳۳۰	۱/۰۰۷۴۴	۰/۰۱۱۷۹	۰/۰۰۵۱۷	۰/۰۰۴۴۴	۰/۰۰۹۹۵	۰/۰۰۹۹۵
خدمات حمل و نقل و آلباری و ارتباطات	۰/۰۰۰۷۳	۰/۰۰۰۳۵	۰/۰۰۱۹۰	۰/۰۰۳۱۵	۰/۰۰۲۰۷	۰/۰۰۰۸۱	۰/۰۰۰۷۱	۰/۰۰۱۰۱	۰/۰۰۰۶۲	۰/۰۰۰۴۷	۰/۰۰۰۶۶	۰/۰۰۰۷۹	۰/۰۰۰۸۹	۰/۰۰۱۱۷	۰/۰۰۱۳۷	۰/۰۰۰۷۹	۰/۰۰۰۴۵	۱/۰۰۲۵۴	۰/۰۰۱۰۸	۰/۰۰۲۰۳	۰/۰۰۳۳۱	۰/۰۰۳۳۱
خدمات شهری (شهرداریها)	۰/۰۰۱۵۵	۰/۰۰۰۷۳	۰/۰۰۳۰۶	۰/۰۰۵۳۳	۰/۰۰۳۱۵	۰/۰۰۱۵۰	۰/۰۰۱۲۷	۰/۰۰۱۸۸	۰/۰۰۱۳۵	۰/۰۰۰۸۳	۰/۰۰۲۲۴	۰/۰۰۱۸۵	۰/۰۰۱۳۱	۰/۰۰۲۲۶	۰/۰۰۳۷۷	۰/۰۰۱۳۶	۰/۰۰۰۹۴	۰/۰۰۵۳۳	۱/۰۰۴۲۲	۰/۰۰۴۱۶	۰/۰۰۴۷۱	۰/۰۰۴۷۱
سایر خدمات	۰/۰۰۰۲۲	۰/۰۰۰۱۰	۰/۰۰۱۰۸	۰/۰۰۱۲۷	۰/۰۰۰۶۱	۰/۰۰۰۲۴	۰/۰۰۰۲۵	۰/۰۰۰۳۲	۰/۰۰۰۱۶	۰/۰۰۰۱۲	۰/۰۰۰۲۰	۰/۰۰۰۱۹	۰/۰۰۰۲۱	۰/۰۰۰۳۵	۰/۰۰۰۴۵	۰/۰۰۰۲۶	۰/۰۰۱۰۲	۰/۰۰۱۶۶	۰/۰۰۰۴۱	۰/۰۰۱۴۱	۰/۰۰۳۳۱	۰/۰۰۳۳۱
	۰/۰۰۸۹۴	۰/۰۰۳۹۵	۰/۰۰۲۶۷	۰/۰۰۲۶۹۷	۰/۰۰۱۰۹۵	۰/۰۰۰۳۸	۰/۰۰۰۶۱۴	۰/۰۰۸۵۹	۰/۰۰۴۲۲	۰/۰۰۳۴۱	۰/۰۰۷۰۵	۰/۰۰۵۵۹	۰/۰۰۵۷۷	۰/۰۰۹۵۵	۰/۰۰۱۱۳۳	۰/۰۰۰۷۷۱	۰/۰۰۰۸۷	۰/۰۱۷۴۶	۰/۰۰۴۸۴	۰/۰۰۴۳۳	۱/۰۰۹۰۴	۱/۰۰۹۰۴
	۱/۰۰۳۳۱	۱/۰۰۳۳۱	۲/۰۳۳۱	۲/۰۵۷۷	۱/۰۸۱۲	۲/۱۱۱۰	۱/۰۶۶۸	۱/۰۲۷۷	۱/۰۶۰۸۹	۱/۰۵۱۶۶	۱/۰۶۸۶۶	۱/۰۶۹۱۷	۱/۰۶۰۲۶	۱/۰۹۷۱۹	۲/۰۰۵۸	۱/۰۷۵۱۴	۱/۰۵۶۲	۲/۰۵۹۹	۱/۰۴۴۱	۲/۰۰۱۱۹	۲/۰۵۹۹	۲/۰۵۹۹

پی‌نوشت:

1 - Computable General Equilibrium

2 - Social Accounting Matrix

۳- در مدل‌های درآمدی فرض بر این است که تقاضا به هر میزان که باشد، باید عرضه پاسخگوی آن باشد.

منابع:

- ۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، اداره آمار اقتصادی، حساب‌های ملی، سال‌های مختلف.
- ۲- بانویی، علی‌اصغر، عسگری؛ منوچهر (۱۳۸۱): «تحلیل ضرایب فزاینده در الگوی چند تولیدکننده و چند مصرف‌کننده ماتریس حسابداری اجتماعی سال ۱۳۷۵ اقتصاد ایران»، دومین همایش تکنیک‌های داده - ستانده و کاربردهای آن در برنامه‌ریزی اقتصادی اجتماعی، تهران.
- ۳- بانویی، علی‌اصغر، عسگری؛ منوچهر (۱۳۸۱): «روش‌شناسی ماتریس حسابداری اجتماعی: تحلیل مقایسه‌ای ضرایب تکاثری و کاربردهای آن در تحلیل‌های اقتصادی و اجتماعی»، تهران، معاونت پژوهشی دانشگاه علامه طباطبایی.
- ۴- پرمه، زورار (۱۳۸۴): «آثار افزایش قیمت کالاهای اساسی بر سطوح قیمت‌ها با استفاده از ماتریس حسابداری اجتماعی»، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی، شماره ۱۵.
- ۵- پژوهشکده حمل‌ونقل وزارت راه و ترابری، ۱۳۸۸، بررسی یارانه‌های پرداختی به بخش حمل‌ونقل کشور.
- ۶- پژوهشکده حمل‌ونقل وزارت راه و ترابری، ۱۳۸۹، تهیه ماتریس حسابداری اجتماعی اقتصاد ایران با تأکید بر بخش حمل‌ونقل.
- ۷- توفیق، فیروز (۱۳۷۰): «تحلیل داده- ستانده در ایران»، انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی.
- ۸- مرکز آمار ایران (۱۳۸۷): جدول داده ستانده اقتصاد ایران سال ۱۳۸۰، تهران.
- ۹- مرکز آمار ایران (۱۳۸۷): سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵، آمار اشتغال.
- ۱۰- مرکز آمار ایران: اطلاعات خام هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی کشور سال ۱۳۸۰.
- 11- Blore Lan ,Nick Devas and Richard Stlater(2004): “Municipalities and Finance,Sourcebook for Capacity Building”, Dfid Publication
- 12- Tenraa, Thijs(2005):”The Economics of Input - Output Analysis”, Cambridge University Press

ارایه شاخصی جدید جهت بررسی محرومیت‌های شهری-روستایی

(به منظور تدوین برنامه‌های حمایتی
همگام با هدف‌مندی‌سازی یارانه‌ها)

A New Index of Investigating
Urban-Rural Privations (for Develop-
ing Supporting Plans in Line with Targeted
Subsidies)

رمضان حیدری*
مهرداد فرج‌اللهی**

ژورنال علم‌انسانی و مطالعات فرهنگی

رتال جامع علوم انسانی

چکیده:

در همه کشورها، دولت تلاش می‌کند تا به کمک ابزارهایی نظیر گسترش تأمین اجتماعی و ایجاد اشتغال و تولید در مناطق محروم، وضعیت محرومیت در سطح کشور را بهبود دهد. برای سنجش محرومیت در سطوح مختلف ملی، منطقه‌ای، شهری و محلی، روش‌های مختلفی وجود دارد که هر یک از این روش‌ها از شاخص‌های متفاوتی استفاده می‌کنند. از طرف دیگر با توجه به شرایط متفاوتی که بین کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه وجود دارد نمی‌توان از این روش‌ها در همه کشورها استفاده کرد. از این رو لزوم ابداع شاخص‌های جدید برای سنجش محرومیت در سطوح مختلف، همیشه وجود دارد. در این مقاله وضعیت محرومیت در سطح کشور، بین دو جامعه شهری و روستایی و به کمک شاخصی جدید، مورد بررسی قرار گرفته است. مقایسه خروجی‌های حاصل از به‌کارگیری شاخص نشان می‌دهد که شاخص ابداع شده نتایج دقیقی را ارائه می‌دهد و می‌توان از آن در سطح منطقه‌ای برای سنجش محرومیت استفاده کرد.

کلیدواژه: هدف‌مندی‌سازی یارانه‌ها، محرومیت، شاخص دسترسی، جامعه شهری، جامعه روستایی